

การละเมิดลิขสิทธิ์: กรณีการสอนในรูปแบบออนไลน์

Copyright Infringement: Case Study of Online Teaching

มาตา สิ้นดำ¹

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
140 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: mataharees@hotmail.com

Mata Sindam²

Faculty of Law, Thaksin University
140 Kanjanavanit Road, Khao Rupchang, Mueang, Songkhla 90000, Thailand
Email: mataharees@hotmail.com

Received: January 28, 2021 Revised: April 17, 2021 Accepted: April 22, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเรียนการสอนที่ได้เปลี่ยนรูปแบบจากการเรียนการสอนในห้องเรียนมาเป็นในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งผู้สอนอาจมีความจำเป็นต้องนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ในการสอนของตน ไม่ว่าจะเป็นการทำซ้ำ ดัดแปลงงาน ทั้งการสอนเป็นการเผยแพร่งานต่อสาธารณชนอยู่ในตัวเอง ซึ่งอาจจะละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ซึ่งจากการศึกษาทำให้ทราบถึงสิทธิของผู้สอน ในการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ได้โดยเข้าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 นั้น มิได้มุ่งคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์แต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังคุ้มครองสาธารณประโยชน์ให้มีสิทธิสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นไปใช้ได้ หากกระทำอยู่ภายในขอบเขตของข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ที่ กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการศึกษาที่กฎหมายได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งหากมิได้เพื่อหากำไรหรือกระทำในเชิงพาณิชย์แล้วนั้น ก็จะเข้าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นปัญหาว่าจะนำมาใช้ในปริมาณใดนั้น จึงจะเข้าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง เพียงแต่ต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร โดยกรณีใดจะเข้าข้อยกเว้นหรือไม่จำเป็นต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป

คำสำคัญ: การละเมิดลิขสิทธิ์; การสอน; รูปแบบออนไลน์

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

This article aims to study the teaching procedure shifting from classroom-based activities to online platforms whereby teachers sometimes have to use another person's copyright works in their online teaching organization. The use of copyright works may be in such forms as reproduction, adaptation and publication, which may somehow constitute copyright infringement. The main objective of this study is to identify a teacher's right to use another person's copyright works to what extents it can be an exemption of copyright infringement.

Results of the study show that the Copyright Act B.E. 2537 protects not only copyright owners but also public interest to use copyright works of other people as long as the use is within the scope of copyright infringement exemption. Especially, the law clearly provides that copyright works can be used for educational purpose. Exemptions also cover the use of copyright works for non-profit or not commercial purpose. Nevertheless, a problem may arise from the fact that the act does not provide to what extents copyright works can be used. In other words, it is ambiguous how much a teacher can use copyright works without being subject to copyright infringement. The act merely provides that the use of copyright works shall not be an obstacle for the owner to acquire normal interests from their works and not affect the owner's legal rights excessively. In conclusion, an exemption of copyright infringement shall be considered on a case-by-case basis.

Keywords: Copyright Infringement; Teaching; Online Format

1. บทนำ

ด้วยสถานการณ์ในปัจจุบันนับตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 2019 ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รวมทั้งในประเทศไทย เพื่อเป็นการยับยั้งและควบคุมมิให้เกิดการแพร่ระบาดมากไปกว่าเดิม นายกรัฐมนตรีได้ลงนามในข้อกำหนดซึ่งออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2558 (ฉบับ 20) ประกาศลงวันที่ 16 เมษายน 2564 ข้อ 1 การห้ามการดำเนินการหรือจัดกิจกรรมหรือที่เสี่ยงต่อการแพร่โรค (1) ห้ามการใช้อาคารหรือสถานที่ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกประเภทเพื่อการจัดการเรียนการสอน การสอบ การฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก ทำให้เสี่ยงต่อการแพร่โรค เว้นแต่การใช้เป็นที่เอกเทศตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อหรือการใช้เป็นสถานที่เพื่อให้ความช่วยเหลืออุปการะ หรือใช้สถานที่ตามข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ของข้อกำหนด (ฉบับที่ 16) ลงวันที่ 3 มกราคม 2564³ ด้วยข้อกำหนดดังกล่าวสถาบันการศึกษาจึงจำต้อง

³ The Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situations B.E. 2548, Article 1, Royal Gazette Krisdika Version vol. 138 Section 82 ง (April 16, 2021): 25. [In Thai]

ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากเดิมมาอยู่ในรูปแบบออนไลน์ การเรียนการสอนในระบบออนไลน์นั้นมีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 เนื่องจากหลีกเลี่ยงการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ในการสอนได้ยาก ไม่ว่าจะเป็นการนำ หนังสือ เพลง ภาพยนตร์ ภาพถ่าย หรือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้นั้นเป็นการทำซ้ำหรือดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสิทธิดังกล่าวนั้นตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 เป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ หากผู้อื่นทำการดังกล่าวข้างต้นนั้นโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์⁴ ซึ่งตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์นอกจากผู้ที่ละเมิดลิขสิทธิ์จะต้องรับผิดชอบในทางแพ่งซึ่งต้องชดเชยค่าเสียหายแล้วนั้นยังต้องรับผิดชอบในทางอาญาอีกด้วยซึ่งมีโทษทั้งปรับและจำคุก อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องที่ผูกอยู่กับผลประโยชน์สองด้านตรงข้ามกัน คือ ผลประโยชน์สาธารณะกับผลประโยชน์ของเจ้าของสิทธิ การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจึงต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทั้งสองด้านไปพร้อมกันและมีความจำเป็นต้องสร้างสมดุลเสมอ⁵ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 จึงเปิดช่องให้ผู้อื่นสามารถใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ แม้จะไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ได้ โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เมื่อการสอนออนไลน์เป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่ และแตกต่างจากการสอนในรูปแบบเดิมที่เป็นการเรียนการสอนในห้องเรียน อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสอนรูปแบบดังกล่าว จึงอาจก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกฎหมายลิขสิทธิ์ในกรณีการสอนออนไลน์ไม่ชัดเจนซึ่งอาจจะส่งผลต่อการละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นได้ เพื่อให้การเรียนการสอนออนไลน์ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ผู้สอนจึงจำต้องรู้ข้อกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่ก็ยังมีสิทธิใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ได้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2. การละเมิดลิขสิทธิ์ในกรณีการสอนในรูปแบบออนไลน์

การละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ต้องกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตเท่านั้น หากกระทำแก่งานที่ไม่มีลิขสิทธิ์หรือกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยได้รับอนุญาต การกระทำดังกล่าวย่อมไม่เข้าการละเมิดลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 27 ถึงมาตรา 31 การละเมิดลิขสิทธิ์แบ่งออกเป็นสองประเภท คือ การละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรงและการละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้อม ซึ่งการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้นอาจจะเกิดการละเมิดได้ทั้งสองประเภท

2.1 งานอันมีลิขสิทธิ์

งานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะได้รับการคุ้มครองจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 นั้นต้องอยู่ในบทบัญญัติของมาตรา 4 และมาตรา 6 ซึ่งมีด้วยกัน 9 ประเภท ได้แก่ วรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ และงานอื่นใด อันเป็นงานในแผนกคดี

⁴ Chaiyot Hemaratchata, *The Explanation of Intellectual Property Law*, 8th ed. (Bangkok: Winyuchon, 2001), 54. [In Thai]

⁵ Jumpol Pinyosinwat and Bhumintr Butr-indr, *The Explanation of Intellectual Property Law* (Bangkok: Faculty of Law, Thammasat University, 2021), 285-286. [In Thai]

แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ การสอนออนไลน์ให้หลีกเลี่ยงการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ลำดับแรกให้ผู้สอนพิจารณาว่าการสอนของตนที่ได้นำงานของผู้อื่นมาใช้ นั้น แท้จริงแล้วเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามที่กฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองไว้หรือไม่ เพราะหากมีงานอันมีลิขสิทธิ์แล้วนั้น แม้จะนำมาใช้ก็หาเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ดังนั้น ผู้สอนจึงจำต้องรู้ว่างานที่ตนนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่ กล่าวคือ หนังสือบางเล่ม เพลงบางเพลง ภาพบางภาพ ภาพยนตร์บางเรื่องอาจจะเป็นงานที่ไม่มีลิขสิทธิ์แต่อย่างใด อาจเนื่องจากงานดังกล่าวสิ้นอายุความคุ้มครอง การจำกัดเวลาการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ (Limitation on Duration) เหตุผลที่สำคัญที่มีแนวความคิดในการจำกัดเวลาการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ก็เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้มีการผูกขาด เพราะถ้าให้ความคุ้มครองแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ตลอดไป ก็เท่ากับเป็นการอนุญาตให้มีการผูกขาดลิขสิทธิ์ในงานนั้น ๆ และจะก่อให้เกิดผลเสียแก่ความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาในด้านการสร้างสรรค์งานนั้นตลอดไป ซึ่งส่งผลเสียหายต่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม⁶ เมื่อพินกำหนดเวลาการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์แก่งานใดแล้ว ถือว่างานนั้นเป็นสาธารณสมบัติ⁷ ถ้าผู้ใดจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน หรือการสร้างสรรค์งานต่อไปก็ย่อมที่จะทำได้ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติการจำกัดเวลาการคุ้มครองไว้ในมาตรา 19 ถึงมาตรา 26 ซึ่งสิทธิในการได้รับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทันที นับตั้งแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์ขึ้นโดยไม่ต้องจดทะเบียน การคุ้มครองดังกล่าวจะมีตลอดอายุของผู้สร้างสรรค์ และคุ้มครองต่อไปอีก 50 ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย หรืองานดังกล่าวเป็นงานที่ไม่มีลิขสิทธิ์มาตั้งแต่นั้นมาตามที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 6 วรรคสอง และมาตรา 7 ได้บัญญัติไว้อย่างแนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ หรือข่าวประจำวัน และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสาร รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ รวมถึงคำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย รายงานของทางราชการ เป็นต้น จากบทบัญญัติข้างต้นจะสังเกตได้ว่างานที่ไม่มีลิขสิทธิ์นั้นเป็นงานที่มีวัตถุประสงค์มุ่งให้ประชาชนรับรู้เป็นการทั่วไปอยู่แล้ว เมื่อมีการนำไปใช้จึงเป็นการเผยแพร่ให้ประชาชนรู้อย่างเป็นการดี อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงจากข่าวสารนั้นให้ระมัดระวังของบทความวิเคราะห์ข่าว เนื่องจากผู้เขียนมีการสร้างสรรค์งานขึ้นใหม่โดยใช้ทักษะบวกกับการวิเคราะห์ข่าวในรูปแบบของตนไม่ได้มีเพียงแต่ข้อเท็จจริงเท่านั้น จึงหาใช่เป็นเพียงข่าวประจำวันและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสารไม่ บทความข่าวจึงเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ การนำไปใช้ในการสอนโดยไม่ได้รับอนุญาต อาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ แต่ถ้าผู้สอนพิจารณาแล้วว่างานที่นำมาสอนนั้นไม่ใช่งานอันมีลิขสิทธิ์ ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการสอนออนไลน์ได้ โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด

⁶ Lawrence Lessig, "Does Copyright have Limits?," last modified 2005, accessed February 1, 2021, <http://www.classic.austlii.edu.au/au/journals/QUTLawJJU/2005/15.html/>

⁷ Ruth L. Okediji, "The International Copyright System Limitations, Exceptions and Public Interest Considerations for Developing Countries," last modified 2006, accessed February 1, 2021, https://www.unctad.org/system/files/official-document/iteipc200610_en.pdf/

⁸ Stanford Libraries, "Welcome to the Public Domain," last modified 2019, accessed February 1, 2021, <https://www.fairuse.stanford.edu/overview/public-domain/welcome/>

2.2 การคุ้มครองลิขสิทธิ์

ลิขสิทธิ์ก็เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ที่มนุษย์ได้แสดงออกถึงการสร้างสรรค์ปัญญาของตน โดยไม่ได้มีการลอกเลียนจากผู้ใด โดยใช้ความรู้ความสามารถและได้แสดงออกมาซึ่งผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ผู้สร้างสรรค์ย่อมมีสิทธิตามธรรมชาติที่จะใช้ประโยชน์จากงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นและมีสิทธิที่จะเข้าหางานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นไม่ให้ผู้อื่นนำงานที่ตนได้สร้างสรรค์ขึ้นดังกล่าวไปใช้ไม่ว่าก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจหรือไม่ โดยไม่รับอนุญาตจากตน⁹ โดยสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์เป็นสิทธิที่พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้ในมาตรา 15 ภายใต้บังคับมาตรา 9 มาตรา 10 และมาตรา 14 เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวดังต่อไปนี้ คือ (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน (3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง (4) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น (5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) หรือ (3) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ แต่เงื่อนไขดังกล่าวจะกำหนดในลักษณะที่เป็นการจำกัดการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรมไม่ได้ การสอนออนไลน์โดยการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ขึ้นอย่างไรก็หลีกเลี่ยงที่จะกระทบสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้อย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตราข้างต้นหาได้ไม่ ดังนั้น ลำดับถัดมาจากที่ต้องพิจารณางานนั้นเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่ เมื่อผู้สอนพิจารณาแล้วงานที่นำมาสอนนั้นเป็นงาน อันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น การสอนในรูปแบบออนไลน์กรณีที่มีการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ซึ่งเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ หากกระทำการดังกล่าวข้างต้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์อาจจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ หากผู้สอนต้องการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ในการสอน การขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนจึงเป็นหนทางที่ดีที่สุด เพราะหากได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์แล้วนั้นและนำไปใช้ภายในขอบเขตการอนุญาตก็จะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์โดยตรงนั้นอาจจะเป็นเรื่องยาก ไม่ว่าจะเพราะไม่รู้ว่ามีใครเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือแม้จะรู้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แต่ไม่รู้จะติดต่อกับเจ้าของลิขสิทธิ์ได้อย่างไร หรือไม่แน่ใจว่าเจ้าของลิขสิทธิ์จะอนุญาตให้นำงานไปใช้หรือไม่ เป็นต้น การสอนในรูปแบบออนไลน์จึงอาจเกิดกรณีการนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นไปใช้ในการสอนโดยไม่ได้รับอนุญาต การนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ในการสอนโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นแท้จริงแล้วไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เสมอไปหากการนำไปใช้นั้นเข้าข่ายยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

3. ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ถือว่าเป็นข้อจำกัดสิทธิของลิขสิทธิ์ (Limitation of Copyright) ประการหนึ่ง ความจำเป็นที่ต้องมีข้อจำกัดสิทธิเนื่องโดยสภาพของลิขสิทธิ์เป็นสิทธิเด็ดขาดที่จะหวงห้ามปรามมิให้ผู้อื่นกระทำการอันมีลิขสิทธิ์ หากไม่มีข้อจำกัดสิทธิหรือการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม ผู้อื่นก็จะไม่มีโอกาส

⁹ Lionel Bently and Brad Sherman, *Intellectual Property Law*, 3rd ed. (The United States: Oxford University Press, 2009), 136.

ได้ใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์โดยที่เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ยินยอมได้เลยจนกว่าจะสิ้นระยะเวลาการคุ้มครอง เพราะจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ไปแทบทุกกรณี ทำให้เจตนากรรมของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่จะกระตุ้นให้มีการสร้างสรรค์งานเพื่อใช้เป็นประโยชน์แก่สังคมในขั้นสุดท้าย ก็จะไม่เป็นผลเท่าที่ควร¹⁰ ดังนั้น ระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ในยุคของเทคโนโลยีจึงพยายามสร้างสมดุลแห่งผลประโยชน์ ระหว่างเจ้าของลิขสิทธิ์และสาธารณชน โดยให้ผู้อื่นสามารถใช้งานลิขสิทธิ์ได้ตามความเหมาะสมโดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หลักเกณฑ์การใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรมนี้จะปรากฏอยู่ในกฎหมายลิขสิทธิ์ประเทศต่าง ๆ เสมอในฐานะ เป็นกลไกอย่างหนึ่งที่จะเป็นตัวประสานประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์และสังคม¹¹ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการ พัฒนางานอันมีลิขสิทธิ์ ดังนั้น ผู้อื่นอาจนำงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นไปทำซ้ำ หรือดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ได้โดยไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ถ้าหากว่าเป็นการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นเป็นไป ตามสมควร โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่าการใช้งานนั้นต้องไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติ โดยเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ซึ่งต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ เจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควรด้วย¹² พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ใน มาตรา 32 ถึงมาตรา 43 ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการที่บัญญัติไว้ในข้อ 9 ของอนุสัญญา กรุงเบิร์นว่าด้วยการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรม (Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works) และข้อ 13 ของข้อตกลงการค้าที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (TRIPS) หรือที่เรียกว่าข้อตกลงทริปส์

4. ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ กรณีเพื่อประโยชน์ในทางการศึกษา

การนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ในกรณีที่ใช้เพื่อประโยชน์ในทางการ ศึกษาพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติข้อยกเว้นในมาตรา 32 ไว้ว่าการกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ ของผู้อื่น หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบ กระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ไม่ว่าจะเป็น กรณีวิจัยหรือศึกษางานนั้นอันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร กรณีทำซ้ำ ดัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ โดยผู้สอนเพื่อประโยชน์ในการสอนของตนอันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร กรณีทำซ้ำ ดัดแปลงบางส่วนของงาน หรือตัดทอนหรือทำบทสรุปโดยผู้สอน หรือสถาบันศึกษาเพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือใน สถาบันศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร หรือกรณีนำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบ ในการสอบ หรือกรณีการกล่าว คัด ลอก เลียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรจากงานอันมีลิขสิทธิ์ตาม พระราชบัญญัตินี้ โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น ข้อสังเกตกรณีที่จะเข้าข้อยกเว้นการละเมิด ลิขสิทธิ์นั้นต้องเป็นการกระทำที่มีได้มุ่งหวังผลกำไร หากเป็นการสอนที่มุ่งหวังผลกำไรหรือในเชิงพาณิชย์ ย่อมไม่เข้า

¹⁰ WIPO, "Understanding Copyright and Related Rights," last modified 2016, accessed February 5, 2021, https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_909_2016.pdf/

¹¹ Danilo Mandic, "Balance: Resolving the Conundrum between Copyright and Technology?," last modified May, 2011, accessed February 5, 2021, https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ipr_ge_11/wipo_ipr_ge_11_topic2-related2.pdf/

¹² Stanford Libraries, "Welcome to the Public Domain," last modified 2019, accessed February 1, 2021.

ข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ซึ่งมีปรากฏจากคำพิพากษาฎีกาที่ 1908/2546 โดยอาจารย์ผู้สอนมีการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อจำหน่ายขึ้น โดยนางงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาทำซ้ำหรือดัดแปลงในส่วนสาระสำคัญ ศาลเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำเพื่อหากำไร จึงไม่เข้าข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ การนำงานของผู้อื่นมาใช้ในการสอนนั้นต้องคำนึงปริมาณงานด้วย แม้จะมีได้มุ่งหวังผลกำไรแต่หากนางงานของผู้อื่นมาทั้งหมดหรือปริมาณที่มากทั้งเป็นส่วนสาระสำคัญของงานนั้นอาจจะไม่เข้าข้อยกเว้นได้ จากคำพิพากษาศาลฎีกาในคดีดังกล่าวมีข้อสังเกตว่า การคัดลอก เลียน หรืออ้างอิงงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นต้องไม่เป็นการกระทำที่เกินสมควร โดยศาลได้วินิจฉัยว่าปริมาณที่จำหน่ายงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้มีจำนวนถึง 30 หน้า จาก 150 หน้า นั้นเป็นการกระทำเกินสมควร จึงเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาประเภทของงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วยว่าเป็นงานประเภทใดประกอบด้วย แม้ปัจจุบันจะมีคำพิพากษาวางบรรทัดฐานไว้บ้าง แต่ไม่ครอบคลุมในงานอันมีลิขสิทธิ์ทุกประเภท เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา (Copyright Act 1976) ได้บัญญัติหลักการใช้ที่เป็นธรรมอยู่ในมาตรา 107 โดยแนวทางการในการพิจารณาว่าการกระทำเช่นใดเป็นการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม ซึ่งมีข้อเท็จจริงที่ใช้ในการประกอบพิจารณา วัตถุประสงค์และลักษณะของการใช้งานรวมถึงการพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวได้กระทำไปเพื่อการศึกษาได้เป็นการกระทำเพื่อแสวงหากำไร เช่น การเรียนการสอน การศึกษาวิจัย ถือว่าเป็นการใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม แต่หากเป็นไปในทางการค้า หรือหากำไรนั้นมักจะถูกพิจารณาว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่ก็มีข้อยกเว้นเนื่องจากศาลจะพิจารณาโดยซึ่งน้ำหนักขององค์ประกอบข้ออื่น ๆ ประกอบด้วย สำหรับกรณีที่ใช้เพื่อการศึกษาโดยไม่แสวงหากำไรจะมีโอกาสที่จะเข้าข่ายการใช้งานอย่างเป็นธรรมเพราะถือว่ามีผลกระทบต่อตลาดน้อยกว่าการใช้เพื่อการค้า อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นกรณีที่มีวัตถุประสงค์สุดท้ายเพื่อการศึกษาก็ตาม หากการกระทำนั้นอาจเข้าข่ายเป็นการค้าก็ได้ถ้ามีการแสวงหากำไรด้วย การพิจารณาองค์ประกอบศาลจะพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการใช้ว่าเป็นการใช้ที่สุจริตและเป็นธรรมมากกว่าการพิจารณาว่าเป็นการใช้เพื่อการค้า หรือเพื่อการศึกษาที่ไม่ได้แสวงหากำไร การใช้งานลิขสิทธิ์โดยชอบธรรมสหรัฐอเมริกา¹³ ได้ลดความเข้มข้นของสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ เพื่อให้สาธารณชนเข้ามาใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ได้โดยมีขอบเขตที่จำกัด โดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมอันเป็นการส่งเสริมการศึกษาและขยายองค์ความรู้ให้มากขึ้น โดยอนุญาตให้มีการใช้งานที่เป็นธรรมหลายประการ ซึ่งการพิจารณาว่าการกระทำเป็นการใช้ที่เป็นธรรมหรือไม่โดยทั่วไปจะต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป¹⁴ ในทางปฏิบัติผู้เขียนจึงเห็นว่าควรพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป โดยให้คำนึงถึงว่าการกระทำของตนนั้นขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควรหรือไม่ จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงโดยอาศัยปัจจัยและข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาประกอบ โดยเฉพาะเรื่องปริมาณในการนำไปใช้ หากมีปริมาณจำนวนมากยิ่งมีโอกาสที่จะเกินกรอบที่กฎหมายยอมให้ใช้สิทธิได้¹⁴ อย่างเช่น ผู้สอนแจกจ่ายเอกสารประกอบการสอนซึ่งเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นจนอาจทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่อาจจำหน่ายงานของตนได้ ผู้เขียนเห็นว่ากรณีดังกล่าว แม้จะทำ

¹³ Krittapas Tangsomboon, "The Implications of the Protection of Technological Measures for the Fair Use of Copyrighted Works," (Master' thesis, Faculty of Law, Bangkok University, 2010), 34-35. [In Thai]

¹⁴ Department of Intellectual Property Thailand, "Fair Use of Copyrighted Works Manual for Librarian and Libraries," last modified 2016, accessed February 5, 2021, https://www.ipthailand.go.th/images/781/_29082560.pdf [In Thai]

ไปเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและมีได้มุ่งหวังผลกำไรก็ตาม แต่ไม่เข้าข่ายเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากอาจทำให้รายได้ของเจ้าของลิขสิทธิ์ลดลงจึงขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และกระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ดังนั้น ผู้สอนจึงควรตระหนักว่าตนเองมีสิทธิใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นได้แต่ต้องในปริมาณที่เหมาะสม ไม่มีวัตถุประสงค์การใช้ในเชิงพาณิชย์และคำนึงถึงผลประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ด้วย เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงมิให้การกระทำของตนเข้าข่ายการละเมิดลิขสิทธิ์ แม้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ได้บัญญัติเปิดช่องให้ผู้สอนสามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ก็ยังคุ้มครองต่อการละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะไม่ได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งว่านำงานมาใช้ได้ในปริมาณเท่าไร อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่เพื่อหากำไร อย่างไรก็ตามไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และกระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ซึ่งในทางปฏิบัติยากต่อการพิจารณา เมื่อมีการนำงานไปใช้ในการสอนจึงอาจเกิดการฟ้องร้องขึ้นได้ ซึ่งศาลอาจพิพากษาให้การกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อผู้สอน อย่างไรก็ตาม หากผู้สอนไม่มั่นใจว่าการนำงานอันมีลิขสิทธิ์มาใช้โดยไม่ได้ขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น จะคุ้มครองกับการละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ จะเข้าข่ายเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์หรือไม่ แต่การสอนออนไลน์ของตนนั้นยังมีความจำเป็นจะต้องใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ทางออกของผู้สอนอีกหนทางหนึ่งในปัจจุบัน คือ คำนึงงานที่มีสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons: CC)¹⁵ ซึ่งสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์เป็นสัญญาอนุญาตในทางลิขสิทธิ์ประเภทหนึ่งซึ่งสร้างสรรค์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์สามารถแสดงข้อความที่เปิดโอกาสให้สาธารณชนได้นำผลงานนั้นไปใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตและไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด แต่ผู้ที่นำผลงานไปใช้จะต้องทำตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้บนผลงานผ่าน 4 สัญลักษณ์ที่แทนแต่ละเงื่อนไข ได้แก่ (1) อนุญาตให้ผู้อื่นสามารถนำงานไปใช้ ทำซ้ำ แจกจ่าย หรือดัดแปลงงานนั้นได้แต่ไม่ใช่เพื่อการค้า เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ (Non Commercial: NC), (2) อนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำ แจกจ่าย หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน และดัดแปลงจากงานดังกล่าวได้เฉพาะกรณีที่คุณนั้นได้แสดงเครดิตผู้ให้อนุญาตตามที่ระบุไว้ใช้สัญลักษณ์ (Attribution BY: BY), (3) อนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำ แจกจ่าย หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนในรูปแบบที่ไม่ถูกดัดแปลงเท่านั้น (No Derivative Works: ND) และ (4) อนุญาตให้ผู้อื่นแจกจ่ายงานดัดแปลง เปลี่ยนรูปหรือต่อเติมงานได้เฉพาะกรณีที่ยานดัดแปลงนั้น เผยแพร่ด้วยสัญญาอนุญาตที่เหมือนกันทุกประการกับงานต้นฉบับ (Share Alike: SA) โดยสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons Licence: CC)¹⁶ นับว่าเป็นทางเลือกที่ดีให้แก่ผู้สอนที่สามารถนำงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมาใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เพียงแต่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในแต่ละสัญลักษณ์ก็ไม่เสี่ยงต่อการละเมิดลิขสิทธิ์

¹⁵ Penn Libraries University of Pennsylvania, "Using Third Party Materials in Online Courses," last modified 2021, accessed February 9, 2021, <https://www.guides.library.upenn.edu/copyright/onlinecourses/>

¹⁶ Creative Commons, "About CC Licenses," last modified 2021, accessed February 9, 2021, <https://www.creativecommons.org/about/ccllicenses/>

5. ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์ในการสอนรูปแบบออนไลน์

ประเด็นปัญหาที่ข้อควรระวังอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนมีความกังวล คือ กรณีผู้สอนบางท่านอาจเข้าใจผิดว่างานที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตแล้วไม่มีเครื่องหมายบอกว่าผู้ใดเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือมีถ้อยคำให้ดาวน์โหลดฟรีแล้วนำงานมาแปลหรือจัดเรียงใหม่ตน สามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ เพราะเจ้าของลิขสิทธิ์ไม่ได้สงวนสิทธิ์ไว้ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด เพราะยังไม่อาจตีความได้ว่าเจ้าของลิขสิทธิ์ได้สละสิทธิเป็นการทั่วไป แม้ว่าการนำมาใช้นั้นจะมีการระบุแหล่งที่มาที่ยังถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์ได้¹⁷ ประเด็นปัญหากรณีนำเพลง หรือภาพยนตร์มาใช้ในการสอน หากเป็นผลงานที่ยังคงได้รับความนิยมอยู่ในขณะนั้น การนำมาใช้ในการสอนต้องเป็นด้วยความระมัดระวังเมื่อเปรียบเทียบกับผลงานที่ไม่ได้รับความนิยมแล้ว¹⁸ เนื่องจากอาจขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และกระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร เนื่องจากอาจทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์จำหน่ายงานของตนเองได้น้อยลง อย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรใช้งานเหล่านั้นผ่านเว็บไซต์ยูทูป (YouTube) โดยตรง โดยไม่มีการทำซ้ำจะเป็นวิธีการที่ดีกว่า¹⁹ เนื่องจากงานที่อยู่ในเว็บไซต์ดังกล่าว มักเป็นงานที่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว²⁰

6. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผล

การสอนออนไลน์นั้น อาจมีการทำซ้ำ ดัดแปลง หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งกฎหมายคุ้มครองให้เป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ หากผู้สอนทำการดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตก็อาจเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์นั้นมิได้มุ่งคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์แต่ฝ่ายเดียว ดังนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้อื่นสามารถใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ได้โดยไม่ละเมิด หากการนำไปใช้นั้นอยู่ในขอบเขตการใช้อย่างเป็นธรรมและเหมาะสมต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งกรณีการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้นหากผู้สอนมิได้มุ่งหวังกำไรและไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควรแล้ว การสอนดังกล่าวนั้นก็ไม่ใช่ละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด ซึ่งหัวใจของกฎหมายลิขสิทธิ์คือการรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของลิขสิทธิ์และสาธารณประโยชน์ไม่ได้มุ่งคุ้มครองแต่เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

¹⁷ Sommai Chanruang, *Intellectual Property Law* (Bangkok: Thai Bar Association under the Royal Patronage Press, 2011), 75. [In Thai]

¹⁸ Penn Libraries University of Pennsylvania, "Using Third Party Materials in Online Courses," last modified 2021, accessed February 9, 2021.

¹⁹ Rose-Hulman Institute of Technology John A. Logan Library, "Copyright: Virtual Classroom Instruction," last modified 2021, accessed February 5, 2021, <https://www.library.rose-hulman.edu/c.php?g=104567&p=678482/>

²⁰ Janice T. Pilch, "Copyright Guidelines for Online and Hybrid Teaching," last modified January, 2014, accessed February 5, 2021, <https://www.shawnee.edu/sites/default/files/documents/Copyright-Guidelines-for-Online-and-Hybrid-Teaching.pdf/>

6.2 ข้อเสนอแนะ

การสอนออนไลน์มิให้เข้าข่ายการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ผู้สอนควรต้องพิจารณาเบื้องต้นว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่ หากเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ หนทางที่ดีที่สุดที่ผู้สอนควรขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ หากไม่สามารถขออนุญาตได้ ผู้สอนควรต้องพิจารณาว่าการทำงานของตนนั้นเป็นการใช้งานอย่างเป็นธรรมหรือไม่ อย่างไรก็ตาม หากผู้สอนไม่ต้องการให้ตนเองตกอยู่ในภาวะสุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งทางเลือก คือ การใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ที่มีสัญญาอนุญาตครีเอทีฟคอมมอนส์ (Creative Commons Licence: CC) เป็นสัญญาอนุญาตในทางลิขสิทธิ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์สามารถแสดงข้อความที่เปิดโอกาสให้สาธารณชนได้นำผลงานนั้นไปใช้ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาต และไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่อย่างใด

References

- Bently, Lionel, and Brad Sherman. *Intellectual Property Law*. 3rd ed. The United States: Oxford University Press, 2009.
- Chaiyot Hemaratchata. *The Explanation of Intellectual Property Law*. 8th ed. Bangkok: Winyuchon, 2001. [In Thai]
- Jumpol Pinyosinwat, and Bhumindr Butr-indr. *The Explanation of Intellectual Property Law*. Bangkok: Faculty of Law, Thammasat University, 2021. [In Thai]
- Krittapas Tangsomboon. “The Implications of the Protection of Technological Measures for the Fair Use of Copyrighted Works.” Master’ thesis, Faculty of Law, Bangkok University, 2010. [In Thai]
- Lessig, Lawrence. “Does Copyright have Limits ?.” Last modified 2005. Accessed February 1, 2021. <http://www.classic.austlii.edu.au/au/journals/QUTLawJL/2005/15.html/>
- Libraries, Stanford. “Welcome to the Public Domain.” Last modified 2019. Accessed February 1, 2021. <https://www.fairuse.stanford.edu/overview/public-domain/welcome/>
- Mandic, Danilo. “Balance: Resolving the Conundrum between Copyright and Technology ?.” Last modified May, 2011. Accessed February 5, 2021. https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ipr_ge_11/wipo_ipr_ge_11_topic2-related2.pdf/
- Okediji, Ruth L. “The International Copyright System Limitations, Exceptions and Public Interest Considerations for Developing Countries.” Last modified 2006. Accessed February 1, 2021. https://www.unctad.org/system/files/official-document/iteipc200610_en.pdf/

Rose-Hulman Institute of Technology John A. Logan Library. “Copyright: Virtual Classroom Instruction.” Last modified 2021. Accessed February 5, 2021. <https://www.library.rose-hulman.edu/c.php?g=104567&p=678482/>

Somma Chanruang. *Intellectual Property Law*. Bangkok: Thai Bar Association under the Royal Patronage Press, 2011. [In Thai]

WIPO. “Understanding Copyright and Related Rights.” Last modified 2016. Accessed February 5, 2021. https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_909_2016.pdf/